

10. Кузнецов А.М. Структурно-семантические параметры в лексике на материале английского языка. Москва : Наука, 1980. 160 с.
11. Кузнецова А.И. Понятие семантической системы языка и методы ее исследования. Москва : Изд-во Моск ун-та, 1963. 60 с.
12. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику. Москва : Прогресс, 1978. 544 с.
13. Новиков Л.А. Семантика русского языка. Москва : Высшая школа, 1982. 282 с.
14. Попова З.Д., Стернин И.А. Семантико-когнитивный анализ языка : монография. Воронеж : Истоки, 2007. 250 с.
15. Потапова О.Е. Вербальная репрезентация концепта. Лексико-семантическое поле как фрагмент языковой картины мира (на материале ЛСП «море») : монография. Чебоксары : ИД «Среда», 2020. 164 с.
16. Слесарева И.П. Проблемы описания и преподавания русской лексики. Москва : Русский язык, 1990. 182 с.
17. Українська мова : енциклопедія / редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко (співголови), М.П. Зяблюк та ін. Київ : Укр. Енцикл., 2000. 752 с. : іл.
18. Шмелев Д.Н. Проблемы семантического анализа лексики. Москва : КомКнига, 2006. 280 с.
19. Щур Г.С. Теории поля в лингвистике. Москва : Изд-во ЛКИ, 2007. 264 с.
20. Cambridge Advanced Learner's Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/us/>.
21. Collins English Dictionary/Thesaurus. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-thesaurus>.
22. Dictionary.com. URL: <https://www.dictionary.com/>.
23. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <https://www.ldoceonline.com/>.
24. Macmillan English Dictionary. URL: <https://www.macmillandictionary.com/>.
25. Merriam-Webster English Dictionary/Thesaurus. URL: <https://www.merriam-webster.com/thesaurus>.
26. Oxford Advanced Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>.
27. The Chambers Dictionary (13th edition)/Thesaurus. URL: <https://chambers.co.uk/book/the-chambers-dictionary/>.
28. The Farlex Free Dictionary. URL: <https://www.thefreedictionary.com/>.
29. Thesaurus.com. URL: <https://www.thesaurus.com/>.

УДК 81'42[81'373.46:006.024]

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.1.22>

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ
У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ (НА ПРИКЛАДІ ОПОВІДАнь JEFFREY ARCHER
“THE CHINESE STATUE”, “THE COUP”)**

**FUNCTIONING OF LEGAL TERMS IN ARTISTIC DISCOURSE
(ON THE EXAMPLE OF STORIES BY JEFFREY ARCHER
“THE CHINESE STATUE” AND “THE COUP”)**

Горда В.В.,

orcid.org/0000-0001-9849-4106

*асистент кафедри перекладу та філології
Університету Короля Данила*

Пушик Н.В.

orcid.org/0000-0001-7680-0125

*старший викладач кафедри перекладу та філології
Університету Короля Данила*

У даній статті проаналізовано стан дослідження англійської термінології, розкрито характерні особливості використання юридичних термінів у художніх текстах, зроблено акцент на специфіці використання англійської юридичної термінології в текстах з економіки, досліджено функціонування термінів у художньому дискурсі. Також висвітлено поняття терміна як окремого слова чи утворення на базі іменникового підрядного словосполучення, яке позначає професійне поняття і призначене для позначення специфічних потреб спілкування в галузі певної професії. Описано вимоги до запровадження терміна, до яких відноситься точність та специфічність.

Підтримується думка сучасних науковців про те, що системність є однією з найбільш важливих умов існування терміна. Зазначено, що у юридичній лексиці майже не виявлено термінів, утворених на основі семантичного розширення слова, яке вже існує в мові. Термін може існувати лише як елемент терміносистеми, якщо під останньою розуміють впорядковану сукупність термінів, які адекватно виражають систему понять теорії, що описує спеціальну

сферу людських знань чи діяльності. Об'єктом дослідження в даній статті виступає юридична та економічна терміносистема в художньому тексті оповідань Джефрі Арчера (Jeffrey Archer) «The Chinese Statue» та «The Coup».

Із розвитком науки і техніки та ускладненням суспільних відносин відбувається розширення термінологічних систем. Одночасно з постійними змінами в структурі самої термінології відбувається її активне включення в художню літературу. Цей процес є результатом розвитку масової культури і проявляється в літературі через поєднання художнього з іншими функціональними стилями, в тому числі й науковим. Звідси постає питання про роль цієї термінології в художньому дискурсі та пов'язані із цим процеси, що відбуваються із самими термінами.

Ключові слова: лінгвістика тексту, дискурс, термінологічна лексика, термін, юридична термінологія, художній текст.

The aim of the article is to analyze the state of research of English terminology, to present the characteristics of the use of legal terms in literary texts, to emphasize the specifics of the use of English legal terminology in texts on economics, and to explore the functioning of terms in artistic discourse. The concept of a term as a separate word or formation on the basis of a noun subjunctive phrase, which denotes a professional concept and is intended to denote the specific needs of communication in the field of a particular profession, is also covered.

The opinion of modern scientists that systematicity is one of the most important conditions for the existence of the term is supported. It is noted that in the legal vocabulary there are almost no terms formed on the basis of the semantic extension of the word, which already exists in the language. There are almost no terms in the legal vocabulary formed on the basis of the semantic extension of the word, which already exists in the language. A term can exist only as an element of a terminological system, if the latter is understood as an ordered set of terms that adequately express the system of concepts of the theory that describes a special field of human knowledge or activity. The object of research in this article is the economic and legal terminology in the literary text of the stories by Jeffrey Archer "The Chinese Statue" and "The Coup".

With the development of science and technology and the complication of social relations is the expansion of terminological systems. Simultaneously with the constant changes in the structure of the terminology itself, there is its active inclusion in fiction. This process is the result of the development of mass culture and is manifested in literature through the combination of art with other functional styles, including scientific. This raises the question of the role of this terminology in artistic discourse and the related processes that occur with the terms themselves.

Key words: linguistics of the text, discourse, terminological vocabulary, term, legal terminology, artistic text.

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Існує значна кількість досліджень, присвячених проблемі вживання юридичних термінів в області законодавства: нормативних актах, законах, юридичних документах, засіданнях суду і т.п. Разом із тим написано не так вже й багато робіт на тему використання юридичних термінів у не властивих їм типах дискурсу.

Фрагменти юридичного дискурсу в художньому тексті служать іншим цілям, ніж безпосередньо в контексті юриспруденції. Вони допомагають автору в характеристиці персонажів і обстановки дії, виступають в якості фону, на якому розгортаються описувані події, сприяють утворенню сюжету, допомагають читачеві краще уявити атмосферу судових засідань і зануритися в світ художнього твору.

На наш погляд, сфера юриспруденції відіграє велику роль і займає особливе місце в житті сучасного суспільства у всіх розвинених країнах. Даний факт підтверджується зверненням багатьох англійських письменників до проблем взаємодії закону і суспільства. До теми суду і правосуддя у своїх творах зверталися такі майстри слова, як Т. Драйзер («Американська трагедія»), Х. Лі («Убити пересмішника») та інші. Ця риса американської дійсності відбилася і у творах сучасного англійського письменника Дж. Арчера, тематика яких здебільшого зосереджена на сфері правознавства, зокрема в його оповіданнях «The Chinese Statue», «The Coup».

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Юридичну лексику вивчали такі дослідники, як: М. Белозьоров, М. Володина, Ю. Зацний, В. Іконнікова, Л. Мисик та ін. Зацікавленість даною галуззю спеціальних знань пояснюється тим, що юриспруденція є невід'ємною частиною культури, поряд з релігією, наукою, мистецтвом і філософією. Тому сфера її вживання не обмежується юридичним дискурсом, вона активно використовується і за його межами. У силу цього юриспруденція привертає все більшу увагу як фахівців даної області, так і лінгвістів і термінологів (Антонова, 2004; Баннікова, Мурзаєва, 2007; Бондарєва, 2003; Глинська, 2002; Голєв, 2004; Зубарєв, 1976; Іконнікова, 2005; Ісаков, 2000; Кокунова, 2007; Малоюкова, 2005; Милославська, 2000; Морщакова, 1992; Михайлівська, 1981; Петухов, 2006; Піголкін, 1990; Піж, 2005; Риженкова, 2001; Сапожникова, 2003; Хижняк, 1997, 1998, 1999; Adamska, 2006; Chroma, 2006; Costa, 2001; Hiltunen, 1990; Ketola, 2001; Nielsen, 1994; Pia, 2001; Tiersma, 1999).

Мета статті – висвітлити функціонування юридичних термінів у художньому дискурсі (на прикладі оповідань Дж. Арчера «The Chinese Statue», «The Coup»).

Книги письменника популярні багато в чому саме завдяки їхній професійній інформаційній насиченості, тому сприяє доречне використання спеціальної термінології, оскільки «терміни є найбільш інформативними одиницями тек-

сту, стислою заміною відповідного розмовного опису або визначення понять» [1, с. 53]. У творах Дж. Арчера фігурує як загальноправова термінологія (назва галузей права, юридичні професії, реалії, що стосуються економічних складових в юридичному аспекті), так і терміни кримінального, деліктного, сімейного, спадкового, речового та інших галузей англійського права.

Це і зумовлює актуальність статті, яка полягає в дослідженні функціонування юридичних термінів у художньому творі на прикладі оповідань Дж. Арчера.

Виклад основного матеріалу. Зі значним зростанням кількості знань і розвитком ідей, а також їх зміною, зростає і кількість слів у мові. Кожне нове наукове відкриття потребує найменування як засобу вираження логічної уяви про поняття. Даний процес викликає також численні зміни значень наявних слів.

За словами Т. Кияка, «англійська мова, як і всяка інша мова, пристосовується до найрізноманітніших потреб означування. У мовній лексиці розрізняються два її найтипівіші варіанти: розмовно-літературна і науково-технічна. Інколи таке протиставлення робиться на рівні стилів – наукового і літературного, хоча літературний стиль є обов'язковою вимогою, що висувається до науково-технічного викладу» [2, с. 38].

Сьогодні досягнення в галузях матеріальної й духовної культури народу, що полягають у пізнанні явищ природи і організації високорозвинутої економіки, промисловості і т.п., викликали потребу в утворенні термінологічних систем. Звідси майже 50 відсотків лексичних неологізмів у мові – терміни [3, с. 88]. Загальна кількість термінів в окремих термінологіях складає сотні тисяч. Засоби творення термінів не виходять за межі лексикотворчих моделей мови, хоча і серед них існують незначні відхилення. Частина термінів має риси умовності, оскільки для утворення терміна або однієї з його складових частин часто залучається загальноповживане слово.

Під час означення терміна підкреслюється його «функціонально-смысловий бік, бо термін за вимогами, що до нього визначаються, має стосуватися одного поняття» [4, с. 17].

Отже, термін – це слово або словосполучення з історично обумовленим, умотивованим або умовно закріпленим значенням, яке відображає одне поняття у спеціалізованій галузі виробництва чи знання. Сукупність термінів як лексичних засобів найменування складає термінологію, яка поділяється на номенклатуру і професіоналізми.

Існують такі вимоги до запровадження терміна.

1. Термін має бути коротким і точним. Вдалих термін – не лише етикетка; він повинен чітко й повністю подавати характеристики поняття, наприклад: *nnt*, *piston*, *diphthong*; скажімо, слово *table*, вживане як термін, поза номенклатурою може означати «таблиця», «схема», «станок» та ін. Не всі терміни подають опис структури, аномалії, процесу чи функції, але взагалі кожний термін має короткі вказівні чи описові характеристики;
2. Специфічність. Ця ознака – дуже бажана якість для технічного терміна в кожній галузі науки. В ідеалі термінологічне найменування повинне бути однозначним у межах окремої галузевої термінології і не мати синонімів.

Від терміна також вимагають, щоб він не мав емоційно-експресивного забарвлення, відображав об'єкт системи або ряд та відповідав словотворчим закономірностям мови. Загалом від терміна вимагається, щоб він служив ґрунтом для утворення деривативів, але лише в межах своєї системи.

Сукупність перелічених ознак, як показує практика, існує лише в ідеалі для невеликої кількості термінів. У дійсності ж та чи інша ознака або відсутня, або існує у послабленому стані.

Термін, як і загальноповживане слово, не позбавлений експлікаційно невиражених семантичних нашарувань, уявлень про знак, поняття, про деякі властивості і якості об'єктів (денотатів) і навіть – у деяких випадках – експресивності й емоційної оцінки. Ці додаткові семантичні нашарування й відтінки, а також подання мовця – носія мови для спеціальних цілей, сформовані під впливом як мовних (лінгвістичних), так і позамовних (екстралінгвістичних) факторів, становлять прагматичне нашарування значення терміна.

Деякі вчені вважають, що терміни – монофункціональні і, на відміну від загальноповживаних слів, використовуються тільки в науковому стилі. Детермінологізовані одиниці втрачають свою основну функцію – номінувати спеціальне поняття, а з виходом за межі вузькоспеціального тексту вони втрачають і статус терміна [5, с. 15]. До певної міри це твердження є вірним, але враховуючи сучасний рівень розвитку засобів масової інформації та літератури, а також поширення інтеграційних процесів у різних галузях науки та суспільному житті, воно стає неактуальним. Так, у художньому тексті більшість термінів і справді детермінологізуються і стають загальноповживаними словами. При цьому, як правило, детермінологізація супроводжується розвитком емотивного значення [1, с. 54]. Проте

ці процеси залежать від структури художнього твору, міри насиченості його термінами та ролі, яку вони виконують.

Наприклад, у творах Дж. Арчера «The Chinese Statue», «The Coup» юридичні терміни мають поліфункціональне значення. Перш за все вони відіграють важливу роль у підтримці сюжетної лінії, створюючи тло професійної діяльності героїв, таким чином відтворюючи життя художніми засобами. Оскільки, як зазначають деякі вчені, навіть безпосередня дійсність – документ (у нашому випадку – юридичний термін) вмонтований у художню прозу – залишаючись незмінним, корінним чином функціонально змінює свою природу: розповсюджуючи на інші частини тексту викликане ним враження справжності. При цьому більшість юридичних термінів не втрачають своєї функції номінувати спеціальне поняття і використовуються у творі для більш точного відтворення сфери їх професійного застосування.

Дослідниця Д. Плисак услід за Ю. Лотманом вважає, що у творах масової літератури, як і в науковому дискурсі, діє певний код для того, хто передає і хто сприймає текст. Проте в художньому творі автор прагне замаскувати цей факт – він надає тексту ознак іншого штампу або змінює один штамп іншим. У цьому випадку читачу, перш ніж отримати повідомлення, треба вибрати з наявних у його розпорядженні кодів той, яким закодований текст чи його частина. Сам вибір одного з наявних кодів створює додаткову інформацію. Однак її величина є незначною, оскільки перелік, з якого робиться вибір, завжди порівняно невеликий. А чим складніший вибір, тим більше інформації він несе [6]. Тому юридична термінологія, будучи частиною коду спеціального юридичного тексту, в художньому є носієм інформації, проте її характер і роль суттєво змінюються.

Одним із спірних питань у галузі термінології є питання про можливість вираження терміном емоційно-експресивних відтінків. Так, одні дослідники вважають, що термін за своєю природою не може бути ні емоційним, ні експресивним, у результаті чого однією з умов існування його в мові є експресивна нейтральність, а є й такі, як, наприклад, А. Суперанська та ін., які категорично заявляють, що термін – взагалі позамовне штучне утворення [7, с. 24]. Проте у зв'язку з формуванням нової парадигми в термінознавстві змінився й сам підхід до вивчення терміна. У світлі нових термінознавчих концепцій відсутність конотації (образності, емоційності), тобто стилістична нейтральність, розглядається як вимога, що ставиться до ідеального терміна. Реальний же тер-

мін (термін «у живому функціонуванні») має всі ознаки загальноживаного слова, в тому числі образність й експресивність.

Отже, можна стверджувати, що причиною появи в юридичних термінах у художньому дискурсі емоційно-експресивного забарвлення часто є екстралінгвістичні фактори. Емоційності та експресивності юридичні терміни набувають не у сфері фіксації, де вони, як правило, зберігають нейтральність, а в сфері функціонування, в їх оказіональному вживанні. Важливу роль при виникненні емоційно-експресивного наповнення відіграє емоційно напружений контекст; у художньому дискурсі для термінів взагалі і для юридичних термінів зокрема характерним є процес детермінологізації, який може бути результатом набуття терміном емотивного відтінку і на який вагомий вплив мають контекст, мовленнєва ситуація, статус мовця чи того, про кого йдеться, а також міра наповнення тексту термінами і роль, яку вони відіграють у художньому дискурсі.

Виокремлюючи англійську юридичну термінологію в текстах з економіки, варто підкреслити, що елементи системи юридичної термінології становлять інтегральну єдність, що характеризується певними закономірностями взаємодії, взаємозумовленості її складових частин. Семантика термінів у цій єдності може бути різною – з перевагою юридичних або економічних семантичних компонентів. Зміст кожного окремого терміна визначає його місце у системі, зумовлює зв'язки і взаємодію з іншими елементами системи. Структурній організації юридичної термінології властиві системні комплекси, які містять різнорівневі сукупності термінів. Основні серед них – понятійно-тематичні поля [4, с. 18].

Тематичний контекст кожного понятійно-тематичного поля імплікується певною економічною категорією, що виражається основним терміном. Вона є тематичним інваріантом, що об'єднує інші групи термінів, визначає їхнє місце в тематичному полі (відповідно до ступеня їхнього значення): одні – ближче до центра поля, інші – далі від нього.

Спостереження над англійським терміноміенником дають підставу твердити, що для цієї категорії слів характерними є морфологічне, морфолого-синтаксичне і синтаксико-морфологічне термінотворення. З інших способів словотворення значний інтерес становить семантичний, суть якого полягає в тому, що слово набуває нового лексичного значення, однак зазвичай зберігає своє первісне значення. У юридичній лексиці майже не виявлено термінів, утворених на основі семантичного розширення слова, яке вже

існує в мові [8, с. 117]. Це пояснюється передусім тим, що правові поняття переважно мають давніше походження. Вони супроводять людське суспільство від найдавніших часів і як суспільна категорія живуть та розвиваються разом із ним.

Терміном може бути не лише слово, а й словосполучення. За морфологічними ознаками основного слова доцільніше розрізняти такі складені юридичні терміни: субстантивні словосполучення зі стрижневим іменником (*tangible assets, merchantable quality, authorized capital, satisfied term*); ад'єктивні словосполучення зі стрижневим прикметником чи дієприкметником (*produced against accused, valid for one year, vested in possession*); дієслівні словосполучення зі стрижневим дієсловом (*corporate personality, defeat the action, trespass to goods, close a transaction*).

Юридичні терміни-словосполучення можна також диференціювати за типом їхньої структури: прості словосполучення (*statutory appeal, intangible assets, testamentary document*); складні словосполучення (*labour length of service, discharge a person subject to a condition*).

Слід також зазначити, що юридичні терміни дедалі ширше використовуються у структурі економічних текстів. Особливо продуктивними виявилися такі терміни: *levy, license, valid, assets, lease, ability, invoice, tax, sequester* тощо. Крім того, аналіз деяких лінгвістів показав, що більшість юридичних термінів, що вживається в економічних текстах, становлять терміни-іменники, представлені головно суфіксальними утвореннями.

Особливістю досліджуваних англійських юридичних текстів оповідань Jeffrey Archer «The Chinese Statue», «The Coup» є те, що вони, як правило, емоційно експресивні. За стилем вони займають місце між науковою прозою і публіцистикою. Різноманітні стилістичні прийоми, які зустрічаються у статтях економічного характеру, – це використання образної фразеології, метафори, метонімії, гри слів тощо. Наприклад: *For government Stock, cash on nail is the rule, payment being due on the day following the transaction* [9].

У мові текстів оповідань Jeffrey Archer «The Chinese Statue», «The Coup» присутні такі конструкції:

1. VN (дієслово + іменник): *To have priority; To open a credit line* [10, с. 174–189].

2. NN (іменник + іменник): *Stock exchange; Market commodity; Market index; Stock split; Distribution network* [10].

Наприклад: *Together with its exporting customer, the bank applies for interest subsidies* [10, с. 76].

3. V prp N (дієслово + іменник): *To be in effect; To pay – as – you – earn*.

4. NNN (іменник + іменник + іменник): *Business building plan; Exchange rate losses*.

Отже, друга група, тобто словосполучення, в яких можлива відома варіативність, включає ключові слова, які мають високу частотність в економічних текстах.

Іменники: *contract* – контракт, договір; *sign a contract* – підписати договір; *cancel contract* – анулювати договір; *draw up a contract* – укласти договір; *carry out contract* – здійснювати умови договору; *violate contract* – порушувати умови контракту; *community* – група, громадськість; *European Economic Community* – Європейське Економічне Співтовариство; *National community* – світова громадськість; *International community* – міжнародна громадськість; *Subsidy* – субсидія, грошове асигнування; *Provide a subsidy for* – забезпечувати субсидіювання; *Insurance* – страхівка; *to carry/take out insurance* – мати страхівку бути застрахованим; *to effect insurance* – застрахувати, укласти договір страхування тощо.

Прикметники: *Economic – forces, miracle, access, advancement, boycott, benefits; Vital – result field, gap, interst, issue; Average – not pin. rate of profit, annual, costs, compensation, interst; Domestic – industry, trade, activity, bank, commerce, demands, currency* [9].

Із вищенаведених прикладів ми можемо впевнитися в тому, що подібні штампи та кліше зустрічаються дуже часто в юридичній лексиці. Приведені приклади мають назву «штампи» або «кліше», бо одне й те ж словосполучення може зустрічатися як в окремому випадку, так і загалом.

Також у текстах «The Chinese Statue» і «The Coup» ми виявляємо колоквиалізми. Щодо даного типу лексики, то можна певно сказати, «що розмовні слова в текстах економічного характеру мають немале значення. Ця лексика має властивість підживлювати лексичне поняття вираження. Також розмовні слова завжди кидаються у вічі, чим саме надають, в якійсь мірі, емоційне забарвлення наявному текстові. Ці слова завжди привертають увагу читача або слухача, оскільки вони зацікавлюють своєю загадковістю. Але колоквиалізми також можуть завести перекладача у глухий кут й завадити правильному й послідовному перекладу. Ось чому існує багато різноманітних словників і довідників, які містять такий вид лексики з пояснювальним перекладом», – зазначає у своїй роботі М. Белозьоров [4, с. 23].

Іноземні та інтернаціональні слова також зустрічаються в мові текстів «The Chinese Statue»

і «The Coup». До особливостей цієї складової частини юридичної лексики треба також віднести часте використання іноземних слів, які шляхом багаторазового утворення перетворилися у слова повсякденного вживання.

Під час аналізу текстів оповідань «The Chinese Statue» і «The Coup» також можемо спостерігати певні фразеологічні явища. У даному випадку фразеологічні одиниці надають всякому висловлюванню жвавість та виразність. Наприклад: *The experts said the news could be the last straw for the industry, which was already flat on its back* [9]; *The data show that the company would lose its cushion of unrealized gains* [10].

Проте часте вживання безумовно ослаблює їх яскравість. Як і всякий стилістичний прийом, поновлення фразеологічних одиниць є багатофункціональним. Воно може не тільки посилити, а й підкреслити висловлювання, визвати бажані асоціації, створити гумористичний ефект або пристосувати фразеологічну одиницю до відповідної ситуації [6].

Звичайним способом поновлення фразеологічних одиниць є заміна одного з компонентів іншим словом, деколи антонімом, або введення додаткового слова. Наприклад, у нижченаведеному прикладі фразеологічна одиниця поновлена введенням додаткових слів: *rail pay: The Chancellor of Exchequer's had his finger in rail pay-pie*. (Вираз *to have a finger* означає «брати участь в якійсь справі, прикласти до чогось руки») [10].

Необхідно відзначити, що легкість, з якою поновлюються фразеологічні одиниці в англійській мові, вочевидь, пояснюється більш вільним зчепленням компонентів у порівнянні з українською мовою, що дуже ускладнює передачу цього прийому під час перекладу.

Висновки. Можна стверджувати, що загальнолітературна мова формує лексику будь-якого художнього твору. Твори, в яких автор використовує терміни, зокрема юридичні, містять так звані спеціальні мови. Кардинальною відзнакою спеціальних мов від загальнонаціональної мови є наявність у перших спеціальних лексичних підсистем, насамперед термінологічної, і почасти скороченої або видозміненої системи синтаксису. Спеціальні мови загалом не характеризуються

наявністю особливих граматичних структур, які не фігурують у будь-яких інших мовних підсистемах; їх специфічною ознакою є особливі лексичні засоби, які не зустрічаються за їх межами.

Специфічність лексичного складу спеціальних мов все ж не слід перебільшувати. Оскільки мови для спеціальних цілей знаходяться в постійній взаємодії із загальноновживаною мовою, межа між спеціальною і неспеціальною лексикою виявляється вельми рухомою. З одного боку, спеціальні слова можуть переходити в загальноновживану мову, втрачаючи при цьому деякі зі своїх властивостей, з іншого боку, загальноновживані лексичні одиниці можуть бути термінологізовані.

Водночас як тільки термін виходить за рамки «природного середовища функціонування», він втрачає частину своїх семантичних властивостей, тобто відбувається його детермінологізація. Дана тенденція спостерігається і у творах Дж. Арчера, де юридичні терміни знаходять властивості, не притаманні їм в юридичному дискурсі. Вони отримують символічний сенс, зростає контекстуальна залежність їхніх значень, змінюється їхня лексична сполучуваність, а самі значення стають розмитими, проте все це відбувається на тлі їх вихідного термінологічного значення. Отже, в художньому тексті терміни не переходять зі сфери термінології в іншу сферу і перестають бути термінами, скоріше вони в цих випадках є термінами, вжитими в нетермінологічній (зокрема, художній) функції.

Окремо слід відзначити знання автором текстів оповідань «The Chinese Statue» і «The Coup», специфіки процедури здійснення ділової операції, ознайомленість із юридичними нормами. Також необхідно знати назви міжнародних фінансових установ, угод, домовленостей для того, щоб підібрати вірний еквівалент. Із прикладів, наведених у статті, можна побачити, що подібні штампи та кліше зустрічаються дуже часто в юридичній лексиці. Особливістю досліджуваних нами художніх текстів Дж. Арчера є те, що вони, як правило, емоційно експресивні, за стилем вони займають місце між науковою прозою і публіцистикою. До різноманітних стилістичних прийомів, які зустрічаються в текстах юридичного характеру, відноситься образна фразеологія, метафори, метонімія, гра слів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Годована М. Спостереження над семантичними особливостями термінологічної лексики. *Семантика мови і тексту*: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції. Івано-Франківськ : Плай, 2009, ч. 2. С. 53–55.
2. Кияк Т.Р. Лингвистические аспекты терминоведения : учеб. пособ. Київ : УМК ВО, 1989. 104 с. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2001. Т. 2: Культурологічний компонент мови. С. 16–22.

3. Белозьоров М.В. Культурологічний і лінгвістичний аспекти в дослідженні інновацій англійської мови у сфері економіки та бізнесу. *Мова і культура*.
4. Вакуленко М. Розвиток терміносистем і термінотворення. *Українська мова*. 2010. № 1. С. 88–93.
5. Зацний Ю.А., Янков А.В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український словник. Вінниця : Нова Книга, 2008. 360 с.
6. Плисак Д.В. Прагматика англійських юридичних термінів (на матеріалі романів Джона Грішема «The Runaway Jury» та «The Pelican Brief»). URL: <http://www.251086 DNPL>.
7. Иконникова В. Характеристика англоязычных юридических терминсистем в контексте взаимодействия языка, права и культуры. *Особенности семантики англоязычных юридических терминов в текстах международного контрактного права (синхронический и диахронический аспекты)* : монографія. Москва, 2008. С. 15–70.
8. Мисик Л.В. Лінгвостилістичні особливості англійських текстів у галузі юриспруденції. *Іноземна філологія*. Львів, 1992. Вип. 103. С. 116–122.
9. Archer J. The Chinese Statue. URL: <https://www.litbug.com/2019/12/21/the-chinese-statue-summary-and-analysis/...pdf>.
10. Archer J. The Coup. URL: <https://www.litbug.com/the-Coup/...pdf>.

УДК 811.111'42

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.1.23>

КЛЮЧОВІ СЛОВА АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО НОВИННОГО ДИСКУРСУ У 2021 РОЦІ: КОРПУСНИЙ ПІДХІД

KEYWORDS OF THE ENGLISH ONLINE NEWS DISCOURSE IN 2021: A CORPUS APPROACH

Ділай М.П.,
orcid.org/0000-0001-5182-9220
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
Національного університету «Львівська політехніка»

Статтю присвячено розгляду сучасного англійськомовного новинного дискурсу з позицій корпусної лінгвістики. Корпусні дані та корпусні процедури проливають світло на мову в її реальному вживанні, тобто розкривають лінгвістичні патерни, які дозволяють зрозуміти, якими способами мова використовується для побудови дискурсів. Мета цієї праці – здійснити корпусний аналіз ключових слів англійськомовного новинного онлайн-дискурсу у 2021 році, використовуючи дані та інструменти корпусу NOW (News on the Web). Дослідження дасть змогу зробити статистично обґрунтовані висновки про тематику та основні концептуальні центри англійськомовних новин, а отже, виявити ключові концептуальні сфери, які є значимими сьогодні в суспільстві. У межах досліджень медійного дискурсу аналіз ключових слів є важливим для вивчення та інтерпретації ідеологічного значення, спрямованого на цільову аудиторію.

Ключові слова трактуємо як слова, які виділяються своєю частотністю в тексті порівняно з іншим референтним текстом/корпусом. Застосовано корпусокеровану методологію (corpus-driven methodology) вилучення ключових слів із текстів новин, яка базується на чітких статистичних мірах без жодних заздалегідь сформованих гіпотез. Для пошуку ключових слів у корпусі NOW створено три дослідницькі віртуальні корпуси англійськомовних новин 2021 року (період 01/01/2021 – 30/09/2021), а саме загальний корпус новин різних англійськомовних країн (2021_news), корпус новин США (2021_US) та корпус новин Великобританії (2021_GB). Автоматично визначено і проаналізовано списки специфічних ключових іменників у створених корпусах. Застосовуючи семантичний та контекстуальний аналізи, встановлено основні концептуальні домени найчастотніших ключових іменників (PANDEMIC, MEDIA, POWER, ELECTIONS, WORK, BUSINESS AND INDUSTRY, LAW AND ORDER, STATE AND PEOPLE, PROBLEMS). Здійснено статистичний аналіз колокацій та кластерів ключового слова *vaccine* у новинах США та Великобританії 2021 року, розглянуто особливості семантичної преференції та дискурсивної просодії. Разом із тим показано словотвірну продуктивність *vaccine*.

Ключові слова: англійськомовний новинний дискурс, корпусна лінгвістика, ключові слова, NOW корпус, колокації, словотвірна продуктивність.

The paper addresses modern English news discourse from the standpoint of corpus linguistics. Corpus data and corpus procedures shed light on real life language use, that is, they reveal linguistic patterns that allow us to understand the ways in which language is used to construct discourses. The purpose of this study is to carry out a corpus analysis